

หมอดินสุริวงค์ หัวเพชร เปลี่ยน “กากอ้อย” เป็นปุ๋ยหมัก

ร.จ. เกษตรสุวรรณ

สำนักนิเทศและถ่ายทอดเทคโนโลยีการพัฒนาที่ดิน
กรมพัฒนาที่ดิน

คุณสุริวงค์ หัวเพชร เกษตรกรหนุ่มไฟแรง แถมควบตำแหน่งกำนันแห่ง ต.ทัพหลวง อ.บ้านไร่ จ.อุทัยธานี ได้มีแนวคิดสร้างสรรค์ในการนำสิ่งเหลือใช้ในท้องถิ่นอย่าง “กากอ้อย” เพราะอยู่ใกล้โรงงานน้ำตาลมาทำเป็น “ปุ๋ยหมัก” คุณภาพชั้นดี เพื่อเพิ่มมูลค่าและเพิ่มประโยชน์ให้แก่อาชีพทางการเกษตร รวมถึงคืนความสมดุลให้แก่ผืนแผ่นดินที่หล่อ เลี้ยงชีวิตได้เป็นอย่างดี

คุณสุริวงค์เล่าว่า หลังจากเรียนจบด้านวิศวกรรมศาสตร์ผมได้ใช้ความรู้ที่เล่าเรียนมาทำงานอยู่ในโรงงานที่กรุงเทพฯ อยู่สักพักใหญ่ โดยคิดอยู่เสมอว่าวันหนึ่งจะต้องกลับมาทำงานที่บ้านเกิดใน ต.ทัพหลวง อ.บ้านไร่ จ.อุทัยธานี จนกระทั่งเมื่อโรงงานน้ำตาลตั้งขึ้นที่ ต.ทัพหลวง ผมก็ตัดสินใจกลับมาทำงานที่นั่นที่ (ปัจจุบันดำรงตำแหน่งที่ปรึกษาบริษัทอุตสาหกรรมน้ำตาลกาญจนบุรี จำกัด) เพราะอยู่ที่ไหนก็ไม่สุขใจเหมือนอยู่บ้านเรา แถมยังมีพื้นที่ได้ทำการเกษตรตั้งใจฝันอีกด้วย โดยพื้นที่ทำการเกษตรที่มีอยู่จำนวน 20 ไร่ ส่วนใหญ่จะนิยมเพาะปลูกอ้อยเกือบหมดและใช้ปุ๋ยเคมีเป็นหลัก ซึ่งนับวันก็ยิ่งส่งผลกระทบต่อผลผลิต และสภาพดินมากขึ้นเรื่อยๆ ยิ่งทำก็ ยิ่งรู้สึกไม่คุ้มค่า

เริ่มหันมาสนใจเกี่ยวกับปุ๋ยอินทรีย์ แต่ก็ยังไม่มีความรู้และข้อมูลด้านนี้มากนัก ดังนั้นในช่วงที่ว่างจากการทำงานที่โรงงานจึงใช้เวลาศึกษาหาข้อมูลเกี่ยวกับการทำปุ๋ยอินทรีย์อย่างต่อเนื่อง ประกอบกับได้สังเกตเห็นว่าที่โรงงานน้ำตาลที่ทำอยู่นั้นมีกากตะกอนอ้อยหรือที่โรงงาน เรียกว่า “ฟิลเตอร์ เค้ก” ซึ่งเป็นวัตถุดิบเหลือใช้ที่มีอยู่จำนวนมาก น่าจะนำมาใช้ประโยชน์ทางการเกษตรได้ โดยในปี 2545 ได้ทดลองนำมาใส่ในไร่ อ้อยที่ทำอยู่ ปรากฏว่าดินมีสภาพดีขึ้น จึงได้นำแนวคิดนี้มาต่อยอด และเข้าไปปรึกษากับเจ้าหน้าที่สถานีพัฒนาที่ดินอุทัยธานี เพื่อนำมาเป็นวัสดุหลักในการผลิตเป็นปุ๋ยหมัก เมื่อได้ปุ๋ยหมักแล้วนำมาใช้กับแปลงอ้อย

ก็ได้ผลดี ทำให้เริ่มเกิดความมั่นใจในการใช้ปุ๋ยหมัก เพื่อปรับปรุงดินให้มีคุณภาพดีและสามารถเพิ่มผลผลิตได้ จึงได้แนะนำให้เกษตรกรได้ทดลองใช้และก็ได้รับการยอมรับเป็นอย่างดี

ในที่สุดจึงได้จัดตั้งกลุ่มเกษตรกรขึ้นภายในหมู่บ้านเมื่อปี 2547 มีสมาชิกเริ่มแรกประมาณ 50 คน ทำปุ๋ยหมักเพื่อใช้กันเองในกลุ่ม ต่อมาทางจังหวัดอุทัยธานีได้ให้ความสนใจจึงให้งบประมาณสนับสนุนในรูปแบบของ วัสดุดิบและเครื่องจักรในการจัดตั้งกลุ่มเกษตรกรเพื่อผลิตปุ๋ยหมักให้กับสมาชิกและเกษตรกรทั่วไปได้ใช้ จนถึงปัจจุบันมีสมาชิก จำนวน 230 คน โดยได้จดทะเบียนกลุ่มกับสหกรณ์จังหวัด ชื่อว่า “กลุ่มเกษตรกรทำสวนทัพหลวง” โดยยอดจำหน่าย ล่าสุดในปี 2550 ประมาณ 900,000 บาท

กระบวนการผลิตปุ๋ยหมัก มีส่วนผสมที่สำคัญ ได้แก่ กากตะกอนอ้อยหรือ เศษใบอ้อย จำนวน 1,000 กก. มูลสัตว์ จำนวน 200 กก. สารเร่งซูเปอร์ฟอส.1 ของ กรมพัฒนาที่ดิน 1 ชอง ซึ่งขอรับได้ที่สถานีพัฒนาที่ดินทั่วประเทศ

การกองปุ๋ยหมัก

ขั้นตอนแรก นำเศษวัสดุที่จะใช้ทำปุ๋ยหมัก (กาก ตะกอนอ้อยหรือเศษใบอ้อย) มากองเป็นชั้นแรก ขนาด กว้าง 2-3 เมตร สูงประมาณ 30-40 ซม. ย่ำให้แน่นและรดน้ำให้ชุ่ม

ขั้นตอนที่สอง นำมูลสัตว์ประมาณ 50 กก. มาโรยบนชั้นของวัสดุดิบให้ทั่ว แล้วรดน้ำให้ชุ่ม

ตอนที่สาม นำสารเร่งซูเปอร์ฟอส.1 ละลายน้ำรดให้ทั่วกอง

ขั้นตอนสุดท้าย นำเศษวัสดุที่ใช้ทำปุ๋ยหมักมากองทับแล้วนำมูลสัตว์โรย ทับให้ทั่วทั้งผิวน้ำเป็นอันเสร็จเรียบร้อย

การดูแลกองปุ๋ยหมัก ควรรดน้ำสม่ำเสมอไม่ให้กองปุ๋ยแห้งและจะ จนเกินไป กลับกองปุ๋ยหมักประมาณ 7-10 วันต่อครั้งเพื่อเป็นการระบายอากาศและลดความร้อนภายในกอง ปุ๋ย ทำให้การย่อยสลายเป็นไปด้วยดี ส่วนปุ๋ยหมักที่เสร็จ และนำไปใช้ปรับปรุงดินได้ สีของเศษวัสดุจะมีสี น้ำตาลเข้มจนถึงสีดำ ลักษณะของวัสดุจะอ่อนนุ่มและเปื่อยยุ่ย ไม่มีกลิ่นเหม็นหรือกลิ่นฉุน ความร้อนภายใน กองปุ๋ยจะใกล้เคียงกับอุณหภูมิภายนอก

สำหรับกำลังการผลิตอยู่ที่ครั้งละ 100 ตัน โดยใช้ระยะเวลาประมาณ 2 เดือน ซึ่งที่ผ่านมาปุ๋ยหมักจากกากอ้อยช่วยสร้างรายได้ให้กับชุมชน และสมาชิกไม่น้อยกว่าปีละ 1.5 ล้านบาท ส่วนปีนี้คาดว่าจะมีรายได้อยู่ประมาณ 1.2 ล้านบาท (ทั้งนี้ขึ้น อยู่กับราคาปุ๋ยเคมีเป็นหลัก หากปุ๋ยเคมีแพงปริมาณการซื้อปุ๋ยหมักก็จะมากขึ้น)

จากความสำเร็จในการถ่ายทอดความรู้สู่เกษตรกรในฐานะหมอดินอาสาทำให้คุณสุริวงค์ แห้วเพชร คว่ารางวัลหมอดินอาสาดีเด่นสาขาการผลิตและการใช้ปุ๋ยหมักประจำปี 2551 ซึ่งคุณสุริวงค์ ได้ฝากข้อคิดทิ้งท้ายไว้ว่า “อยากให้เกษตรกรยึดหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้ดำเนินชีวิต การทำเกษตรต้องคิดว่าจะลดต้นทุนอย่างไรไม่จำเป็นต้องใช้กากตะกอนอ้อยใบอ้อยที่เราตัดก็นำมาทำปุ๋ยได้ วัสดุที่เหลือใช้ทางการเกษตรสามารถนำมาทำปุ๋ยได้ การใช้เคมีร่วมกับอินทรีย์จะช่วยลดต้นทุนการผลิต”

หากต้องการความรู้เพิ่มเติมหรือทดลองนำปุ๋ยหมักไปใช้ก็สามารถติดต่อคุณสุริวงค์ แห้วเพชร ได้ที่บ้านเลขที่ 9 ม.12 ต.ทัพหลวง อ.บ้านไร่ จ.อุทัยธานี โทร.08-1953-0188 หรือ 056-596525

(ที่มา : จากวารสารอนุรักษ์ดินและน้ำ ปีที่ 25 ฉบับที่ 2 เมษายน 2552)